

הא דלא עבידא לאגרא. כאשר אין הספינה עומדת להשכרה הרי הוא גזולן לדברי הכל, ולכן גם אם היה השכר מרובה מן הפחת, הרי הוא משלם רק את הפחת, כדין כל הגזולנים שמשלמים כשעת הגזילה, ואינם משלמים שכר.

ואיבעית אימא, הא והא דעבידא לאגרא.

אלא, הא דנחית ליה אדעתא דאגרא. אם ירד לה על דעת שכירות, דינו כשוכר, וחייב לשלם שכר, אך כיון שעשה זאת שלא ברשות, יכולים הבעלים לתבוע ממנו את תשלום הפחת, אם היה הפחת יתר על השכר.

והא דנחית ליה אדעתא דגזולנותא, שאז לדברי הכל דינו כגזולן שאינו משלם שכר אלא רק את הפחת.

שנינו במשנה: **גזל מטבע ונסדק [וכו'] אמר רב הונא: "נסדק", נסדק ממש. וכיון שחל בו שינוי ניכר, שוב אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך.**

"נפסל", פסלתו מלכות. וכיון שגוף המטבע קיים, יכול לומר לו הרי שלך לפניך.

ורב יהודה אמר: פסלתו מלכות נמי, כיון שפסלתו המלכות מלצאת בהוצאה לגמרי, היינו כמו "נסדק", ואינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא משלם לו כשעת הגזילה.

אלא היכי דמי "נפסל"? שפסלתו רק בני מדינה זו משימוש שלהם, ואולם, יוצאה מטבע זו במדינה אחרת. לפי שיכול הגזולן לומר לנגזל, יכול עתה להשתמש במטבע זו במדינה אחרת.

אמר ליה רב הסדא לרב הונא: **לדידך, דאמרת "נפסל" היינו פסלתו מלכות, ואף על פי שנפסל המטבע לגמרי, בכל זאת יכול לומר לו הרי שלך לפניך, תיקשי, הרי פירות והרקיבו, יין והחמיין, דכי פסלתו מלכות דמי, שהרי גם הם קיימים כמו המטבע, וקתני "משלם כשעת הגזילה"?**

אמר ליה: **התב, נשתנה טעמו וריחו. הכא, לא נשתנה.**

אמר ליה רבא לרב יהודה: **לדידך, דאמרת פסלתו מלכות נמי היינו "נסדק", הרי תרומה ונטמאת, דכי פסלתו מלכות דמי, וקתני "אומר לו הרי שלך לפניך"?**

אמר ליה: **התב, בתרומה לא מינכר היזיקה. שהרי טומאת התרומה אינה ניכרת, אבל הכא, במטבע שנפסל, מינכר היזיקה, שהרי השתנתה צורת המטבע החדשה מהצורה הישנה שנפסלה.**

איתמר, המלוה את חברו על המטבע, דהיינו, שהלוה לו סחורה, וקבע ששיב לו במקומה מעות [והיינו, שההלוואה היתה סחורה, ואת פרעון ההלוואה הם קבעו ביניהם שייעשה במטבע, לפי שיווי הסחורה, ולא עשו זאת באופן של מכר], ונפסלה המטבע שהיתה נוהגת בשעת ההלוואה:

רב אמר: נותן לו מטבע היוצא באותה ב-13 טעה. והיינו, כיון שהחוב נקבע להפרע במטבע, חייב הוא לפרוע במטבע היוצאת עתה, כי המטבע שנהגה בשעת הלוואה הסחורה אינה נחשבת עתה כאן למטבע. (6)

6. אבל אם הלוה לו מעות על מנת להחזיר מעות, יכול לפרוע לו במעות שנפסלו. רש"י

לו "לך הוציאו במישן" מדובר כשמלכיות מקפידות זו על זו. ותיקשי, היכי מצי ממטי לחו, כיצד יכול הוא להביא למישן, והרי המלכיות מקפידות על השימוש במטבע שפסלו, ואם ימצאו אותם אצלו הם יקחו אותם ממנו!

ומשנין: **דממטי לה ע"י הרחק**, שיכול הוא להחביאן, לפי שאינם בודקים אחריהם, **דלא בחשי**, שאינם בודקים בכלי האנשים, רק **ואי משכחי**, רק אז קפדי.

ולכן, אם יש לו דרך למישן המטבעות הללו הן שימושיות עבורו, אבל אם אין לו דרך לשם, אין לו שימוש בהם כאן, לפי שלא יכול להראותם בפרהסיא אלא רק בחשאי.

תא שמע ראה מברייתא ששנינו בה: **אין מחללין על מעות של כאן**, דהיינו על מעות ירושלמיות והן, המעות עצמן והבעלים שלהן נמצאים **בבבל**. כיון שהמעות הירושלמיות אינן שימושיות בבבל.

וכמו כן אין מחללים על מעות של **בבל והן** נמצאות עתה **כאן**, בירושלים.

ורק על מעות של **של בבל והן בבבל**, מחללין.

קתני מיהת, אין מחללין על מעות של כאן [של ירושלים] והן **בבבל**, **אע"ג דסופו למיסק להתם!** שהרי בסופו של דבר, מיעדות המטבעות הללו להעלותם לירושלים!

ומכאן מוכח, שאין המעות נקראות יוצאות בהוצאה אלא במקומן, ולא די בכך שיש אפשרות להוציאן במישן!

ושמואל אמר: יכול לומר לו "לך הוציאו במישן!". דהיינו, יש מקום הנקרא "מישן" שבו יוצאת עדיין מטבע זו, ולכן יכול לפרוע לו גם מטבע שנפסלה כאן.

אמר רב נחמן: מסתברא מילתיה דשמואל, היכא דאית ליה למלוה אורחא, דרך אפשרית למיזל למישן.

אבל אם לית ליה אורחא, שאין באפשרותו ללכת למישן, לא מסתברים דברי שמואל.

איתביה רבא לרב נחמן מדברי הברייתא בתוספתא [מעשר שני פרק א]: **אין מחללין פירות מעשר שני על המעות שאינם יוצאות.**

כיצד? היו לו מעות "בזביות ירושלמיות", מטבעות ישנות מירושלים שהוטבעו בימי בר כוכבא, או של מלכים הראשונים, אין מחללין עליהן מעשר שני.

הא אם היו המטבעות של מלכים אחרונים כשהן **דומיא דראשונים**, דהיינו, שהן דומות למטבעות של המלכים הראשונים בכך שאינן יוצאות [אלא שהמטבעות של האחרונים יוצאות במקום אחר, ושל הראשונים אינן יוצאות כלל], **מחללין!** ומשמע שבכל ענין מחללים, ואפילו אין לו דרך ללכת למלכות שיוצאות בה, שהרי מדובר במטבעות ירושלמיות, ולא לכל אדם יש אפשרות להגיע לירושלים.

אמר ליה רב נחמן לרבא: **הכא במאי עסקינן, כשאין מלכיות מקפידות זו על זו**, שאז מחללים על הישנות.

ומקשה הגמרא: **אלא**, לדבריך, **כי אמר שמואל** שאם יש לו דרך למישן יכול לומר

ומשנינן: **הכא במאי עסקינן, כשמלכויות מקפידות זו על זו.**

ותמהה הגמרא על אוקימתא זאת:

אי הכי, שמדובר שהמדינות מקפידות ואינן מאפשרות להעביר מטבעות ממקום למקום, מעות של בבל והן בבבל, למאי חזו? למה הן ראויות לחילול מעשר שני, והרי לא יוכלו להעלותן לירושלים, כי בירושלים מקפידים שלא להוציאן?!?

ומשנינן: חזו, ראויות הן לכך, דזבין בהו בהמה, ומסיק ומעלה את הבהמה לירושלים.

ועתה מקשה הגמרא על מה ששנינו "ולא על של בבל והן כאן [בירושלים]:

והתניא: התקינו שיהו כל המעות יוצאות בירושלים, מפני כך.

אמר רבי זירא: לא קשיא.

כאן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם, התקינו כך.

כאן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן, והן מונעות את העברת המטבעות.

תנו רבנן: איזהו מטבע של ירושלים?

כתוב עליה "דוד ושלמה" מצד אחד, ו"ירושלים עיר הקודש" כתוב עליה מצד אחר.

ואיזהו מטבע של אברהם אבינו?

כתוב עליו "זקן וזקינה" [והכוונה לאברהם ושרה] מצד אחד, ובחור ובתולה [יצחק ורבקה] מצד אחר.

בעא מיניה רבא מרב הסדא, לפי רב, הסובר שהמלוה לחבירו סחורה על המטבע ונפסלה המטבע נותן לו מטבע היוצאת עתה, מה הדין של המלוה את חבירו על המטבע, והוסיפו עליו, שהגדילו את ערך המטבע, מהו?

אמר לו: נותן לו מטבע היוצא באותה שעה שהוא פורע חובו, על אף שהוא שוה יותר.

אמר ליה: ואפילו הוסיפו על המטבע כי "נפיא", שהוא שיעור גדול?

אמר ליה: אין!

אמר ליה: אפילו כי תרטיא, שהוסיפו עליו כמדת סלע גדול?

אמר ליה: אין!

ותמה רבא: **והא קא זיילין פירי, הרי כיון שהתייקרה המטבע הוול מחירם של הפירות הנקנים באותה מטבע, ונמצא שהתוספת על המטבע נחשבת כריבית!**

אמר רב אשי: חזינן, אי, אם אכן מחמת ההוספה על הטיבעא זיל, הוולו הפירות, הרי זה ריבית, ומנכינן ליה, מפחיתים את התשלום, בהתאם.

ואי מחמת תרעא זיל, אם הורדת מחיר צא-א הפירות נובעת מחמת ירידת הגשמים, שהתרכו התבואות, לא מנכינן ליה.

ועדיין מקשה הגמרא: **והא קא שבח המטבע לענין נסכא. שהגדלת ערך המטבע היתה נעשית על ידי הגדלת שיעור המתכת של כסף של המטבע, ונמצא שיש ריבית בקבלת מתכת כסף יותר ממה שהלוה לו.**